МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права
Кафедра міжнародного права та права Європейського Союзу

ЗАТВЕРДЖЕНО
Науково-методичною радою ДПУ
протокол від 12.09.2024 № 1

Голова НМР _____ Іван ШЕМЕЛИНЕЦЬ

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«СУЧАСНА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ДОКТРИНА (ЗА ПРОФІЛЕМ)»

для підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
(денної форми навчання)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
спеціальність 293 «Міжнародне право»
освітньо-наукова програма «Міжнародне право»
Статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна міжнародно-правова доктрина (за профілем)» складена на основі освітньо-наукової програми «Міжнародне право» третього (освітньо-наукового) рівня, галузь знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальність 293 «Міжнародне право», затвердженої Вченою радою Державного податкового університету 29.09.2022 р., протокол № 3.

Укладач:

Л. Д. Тимченко, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу.

Гарант освітньо-наукової програми:

Л. Д. Тимченко, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного права та права Європейського Союзу.

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою міжнародного права та права Європейського Союзу, протокол від «27» 08 2024 р. № 1.

Завідувач кафедри _____ О. В. Чернецька

Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права, протокол від «27» 08 2024 р. № 1.

Голова вченої ради ННІ права _____ Василь ТОПЧІЙ, професор, д.ю.н.

Завідувач навчально-методичного відділу _____ Ірина КАЧУР, доцент, к. біол. н.

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

1. ПЕРЕДМОВА 4

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 5

2.1. Компетентності і результати навчання вивчення дисципліни 5

2.2. Пререквізити та постреквізити 6

2.3. Структура навчальної дисципліни 7

2.4. Рейтинг-план 8

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ 11

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ 20

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ 20

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА 24

8. ЛИСТ МОНІТОРИНГУ ТА ДОДАТКИ 27

1. ПЕРЕДМОВА

Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Сучасна міжнародно-правова доктрина (за профілем)» належить до обов'язкових освітніх компонентів професійної та наукової підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за освітньо-науковою програмою «Міжнародне право». Дисципліна спрямована на поглиблене вивчення міжнародного права як самостійного наукового поля, у межах якого формуються теорії, концепції, наукові школи, методологічні підходи та різні способи пояснення міжнародно-правової реальності.

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів ступеня доктора філософії здатності критично аналізувати класичні та сучасні міжнародно-правові доктрини, співвідносити наукові концепції з міжнародною правотворчою і правозастосовною практикою, визначати їх методологічні засади, формулювати власну аргументовану доктринальну позицію та використовувати її у дисертаційному дослідженні.

Завдання навчальної дисципліни:

– поглибити знання щодо поняття, функцій і наукового статусу міжнародно-правової доктрини;

– дослідити природно-правовий, позитивістський, нормативістський, соціологічний, політико-орієнтований, критичний та інші сучасні підходи до міжнародного права;

– проаналізувати доктринальні дискусії щодо джерел міжнародного права, суверенітету, правосуб'єктності, території, міжнародної відповідальності та правосуддя;

– дослідити сучасні концепції фрагментації міжнародного права, глобалізації та взаємодії міжнародної, європейської і національних правових систем;

– опанувати методологію доктринального аналізу та порівняння наукових концепцій;

– сформувати навички наукової дискусії, аргументації власної позиції та обґрунтування наукової новизни результатів дослідження.

Методи навчання: проблемно-орієнтований, дослідницький, доктринальний, історико-правовий, формально-юридичний, герменевтичний, порівняльно-правовий, системний та міждисциплінарний методи; концептуальний аналіз, реконструкція юридичної аргументації, case-study міжнародної судової практики, аналіз наукових дискусій та підготовка аналітичних матеріалів.

Форми організації занять: проблемні лекції, наукові семінари, семінари-дискусії, колоквіуми, порівняльний аналіз наукових шкіл і доктринальних підходів, презентації наукових позицій, рецензування наукових текстів, індивідуально-консультаційна та самостійна дослідницька робота, використання міжнародних наукових баз даних і системи Moodle.

Форми та засоби діагностики результатів навчання. Поточний контроль здійснюється у формі усного опитування, тестування, участі у наукових дискусіях, аналізу доктринальних концепцій, виконання індивідуальних, аналітичних і модульних завдань, підготовки наукових доповідей та презентацій.

Підсумковий контроль – екзамен. Поточний та підсумковий контроль здійснюються відповідно до робочої програми навчальної дисципліни, у тому числі з використанням засобів дистанційного навчання в системі Moodle.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Сучасна міжнародно-правова доктрина (за профілем)»

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність / освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)	Обов'язкова
Модулів – 2	Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»	Рік підготовки: 2-й
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 293 «Міжнародне право»	Семестр: 3-й
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-наукова програма «Міжнародне право»	Лекції: 16 год.
		Семінарські: 14 год.
		Лабораторні: 0 год.
		Самостійна робота: 58 год.
		Індивідуально-консультаційна робота: 2 год.
		Форма семестрового контролю: екзамен

2.1. КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Компетентності	Результати навчання
ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, формування критичного наукового світогляду, застосування системного підходу в наукових дослідженнях на рівні доктора філософії. ЗК 2. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми та продукувати нові ідеї. ЗК 3. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел (доктринальні джерела, нормативна база, судова практика). ЗК 7. Здатність вільно користуватися державною та іноземною мовою як засобом наукового спілкування у професійній діяльності та науково- дослідній роботі. ЗК 8. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність з урахуванням сучасного стану науки міжнародного права, уміння використовувати новітні педагогічні методи та прийоми. ЗК 9. Здатність усно та письмово обґрунтовувати понятійний апарат,	ПРН 2. Демонструвати системний науковий світогляд, знання й розуміння сучасної системи міжнародного права. ПРН 7. Виявляти нові тенденції розвитку науки міжнародного права і критично оцінювати її потенціал. ПРН 8. Правильно інтерпретувати нові факти, що з'являються у галузі міжнародного права і правозастосовної практики. ПРН 11. Здійснювати доктринальне тлумачення актів міжнародного публічного права. ПРН 12. Встановлювати відповідність національного законодавства принципам міжнародного права. ПРН 14. Самостійно визначати тенденції розвитку міжнародного та європейського права в умовах інтеграції та глобалізації. ПРН 15. Встановлювати загальні

юридичну техніку та наукові ідеї у сфері міжнародного права, дотримуючись академічної доброчесності. ЗК 11. Здатність працювати в міжнародному контексті, вміння аналізувати міжнародне законодавство та адаптувати його в вітчизняне. ФК 1. Здатність здійснювати доктринальне тлумачення міжнародного публічного права; поглиблене розуміння міжнародно-правового регулювання. ФК 2. Знання принципів сучасного міжнародного права та їх забезпечення на універсальному, регіональному та національному рівнях. ФК 4. Здатність здійснювати аналіз, узагальнення та оцінку правових позицій Європейського суду з прав людини та інших міжнародних судових установ та інституцій. ФК 5. Здатність адаптувати міжнародно-правовий досвід до потреб національної правової системи в умовах євроінтеграційних процесів та міжнародної безпеки. ФК 6. Вміння застосовувати основні складові верховенства права та загальні принципи міжнародного та європейського права в науковому дослідженні. ФК 8. Здатність здійснювати педагогічну діяльність з навчальних дисциплін відповідно до профілю освітньо-наукової підготовки. ФК 9. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості. ФК 10. Здатність здійснювати діяльність з імплементації міжнародно-правових норм в національну правову систему. ФК 11. Здатність кваліфіковано застосовувати міжнародно-правові акти у різних сферах юридичної діяльності. ФК 12. Здатність володіти юридичною технікою у сфері міжнародного і європейського права.	закономірності і тенденції розвитку правових явищ, визначати проблеми нормотворення та правозастосування, надавати науково обґрунтовані пропозиції. ПРН 16. Узагальнювати та аналізувати проблемні питання сучасного міжнародно-правового регулювання, пропонувати перспективні шляхи їх вирішення.

2.2. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ

Пререквізитами вивчення навчальної дисципліни є «Філософія правничої науки», та «Актуальні проблеми міжнародного публічного права».

Постреквізитами та дисциплінами, у яких розвиваються результати навчання є «Міжнародне співробітництво держав (наукові семінари)», «Міжнародно-правове забезпечення зовнішньоекономічної функції держави (наукові семінари)», «Національна та міжнародна правові системи.

2.3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Сучасна міжнародно-правова доктрина (за профілем)»

Денна форма навчання

Назви тем та змістових модулів	Всього	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуально-консультаційна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Теоретико-методологічні засади сучасної міжнародно-правової доктрини					
ТЕМА 1. Міжнародно-правова доктрина як феномен юридичної науки та спосіб пізнання міжнародного права	10	1	1	8	0
ТЕМА 2. Класичні школи міжнародно-правової думки та становлення науки міжнародного права	10	1	1	8	0
ТЕМА 3. Сучасні теоретичні школи і критичні підходи в міжнародному праві	12	2	2	8	0
ТЕМА 4. Методологія доктринального міжнародно-правового дослідження та формування наукової позиції	12	2	2	8	0
Всього за змістовим модулем І	**44**	**6**	**6**	**32**	**0**
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. Сучасні доктринальні дискусії щодо розвитку міжнародного правопорядку					
ТЕМА 5. Доктринальні проблеми джерел, норм і тлумачення міжнародного права	9	2	2	5	0
ТЕМА 6. Доктрини суверенітету, міжнародної правосуб'єктності, державності, території та самовизначення	9	2	2	5	0
ТЕМА 7. Доктринальні підходи до міжнародно-правової відповідальності, безпеки та сучасного міжнародного правопорядку	8	2	1	5	0
ТЕМА 8. Доктрина міжнародного правосуддя, судової правотворчості та фрагментації міжнародного права	8	2	1	5	0
ТЕМА 9. Доктринальні проблеми міжнародного податкового права, фінансової безпеки та європейської інтеграції	12	2	2	6	2
Всього за змістовим модулем ІІ	**46**	**10**	**8**	**26**	**2**
УСЬОГО ГОДИН	**90**	**16**	**14**	**58**	**2**

2.4. РЕЙТИНГ-ПЛАН

Денна форма навчання

Години	Тема	Форма заняття та діяльності	Результати навчання	Максимальна кількість балів
1	Тема 1. Міжнародно-правова доктрина як феномен юридичної науки та спосіб пізнання міжнародного права	Лекція	ПРН 2, 7, 11, 14, 15, 16	0
1	Тема 1	Семінар	ПРН 2, 7, 11, 14, 15, 16	2
8	Тема 1	Самостійна робота	ПРН 2, 7, 11, 14, 15, 16	0
1	Тема 2. Класичні школи міжнародно-правової думки та становлення науки міжнародного права	Лекція	ПРН 2, 7, 11, 14, 15, 16	0
1	Тема 2	Семінар	ПРН 2, 7, 11, 14, 15, 16	2
8	Тема 2	Самостійна робота	ПРН 2, 7, 11, 14, 15, 16	0
2	Тема 3. Сучасні теоретичні школи і критичні підходи в міжнародному праві	Лекція	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	0
2	Тема 3	Семінар	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	4
8	Тема 3	Самостійна робота	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	0
2	Тема 4. Методологія доктринального міжнародно-правового дослідження та формування наукової позиції	Лекція	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	0
2	Тема 4	Семінар	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	4
8	Тема 4	Самостійна робота	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	0
	Теми 1–4	Проміжний модульний контроль	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	5
44	**Усього за змістовим модулем І**			**17**
2	Тема 5. Доктринальні проблеми джерел, норм і тлумачення міжнародного права	Лекція	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	0
2	Тема 5	Семінар	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	4
5	Тема 5	Самостійна робота	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	0
2	Тема 6. Доктрини суверенітету, міжнародної правосуб'єктності, державності, території та самовизначення	Лекція	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	0
2	Тема 6	Семінар	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	4

5	Тема 6	Самостійна робота	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	0
2	Тема 7. Доктринальні підходи до міжнародно-правової відповідальності; безпеки та сучасного міжнародного правопорядку	Лекція	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	0
1	Тема 7	Семінар	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	2
5	Тема 7	Самостійна робота	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	0
2	Тема 8. Доктрина міжнародного правосуддя, судової правотворчості та фрагментації міжнародного права	Лекція	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	0
1	Тема 8	Семінар	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	2
5	Тема 8	Самостійна робота	ПРН 2, 7, 8, 11, 14, 15, 16	0
2	Тема 9. Доктринальні проблеми міжнародного податкового права, фінансової безпеки та європейської інтеграції	Лекція	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	0
2	Тема 9	Семінар	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	4
6	Тема 9	Самостійна робота	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	0
2	Тема 9	Індивідуально-консультаційна робота	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	7
	Теми 5–9	Проміжний модульний контроль	ПРН 2, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 16	5
46	**Усього за змістовим модулем II**			**28**
		Комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE		5
		Підсумковий модульний контроль у формі екзамену		50
90	**Усього за курсом**			**100**

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль І. Теоретико-методологічні засади сучасної міжнародно-правової доктрини

Тема 1. Міжнародно-правова доктрина як феномен юридичної науки та спосіб пізнання міжнародного права

План лекційного заняття:

1. Поняття «міжнародно-правова доктрина», «теорія», «концепція», «наукова школа», «підхід» і «парадигма»: співвідношення категорій та їх методологічне значення.
2. Місце доктрини у системі міжнародного права: стаття 38 (1) (d) Статуту Міжнародного Суду ООН і «teachings of the most highly qualified publicists» як допоміжний засіб визначення правових норм.
3. Функції міжнародно-правової доктрини: пізнавальна, систематизуюча, інтерпретаційна, критична, прогностична та правотворча.
4. Співвідношення lex lata і lex ferenda; роль доктрини у кодифікації та прогресивному розвитку міжнародного права, діяльності Комісії міжнародного права ООН.
5. Наукова рефлексивність, професійні спільноти міжнародників та проблема авторитету доктринальних позицій у глобальному правовому просторі.

План семінарського заняття:

1. Чи є міжнародно-правова доктрина джерелом міжнародного права: аргументи «за» і «проти» в класичній та сучасній науці.
2. Доктрина як спосіб обґрунтування міжнародно-правової позиції: аналіз прикладів із практики Міжнародного Суду ООН та Комісії міжнародного права.
3. «Doing law» і «thinking about law» у підході А. Б'янкі: значення рефлексивності для дослідника міжнародного права.
4. Національні та транснаціональні академічні традиції: чи є міжнародно-правова наука універсальною.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти:

1. Підготувати порівняльну таблицю визначень міжнародно-правової доктрини щонайменше у п'яти авторів та сформулювати власне робоче визначення.
2. Проаналізувати одну консультативну думку або судове рішення Міжнародного Суду ООН і встановити, чи використовуються у мотивуванні доктринальні позиції.

Питання для самоконтролю:

1. Які ознаки відрізняють доктрину від юридичної теорії, концепції та школи?
2. Яке значення має стаття 38 (1) (d) Статуту Міжнародного Суду ООН для визначення місця доктрини?
3. У чому полягає відмінність між lex lata і lex ferenda?
4. Які функції виконує міжнародно-правова доктрина у правотворенні та правозастосуванні?

Рекомендована література:

Основна: [1]; [4]; [6]; [8]
Допоміжна: [2]; [4]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1]; [8]; [9]; [18].
Міжнародні видання: [4]; [6]
Монографії: [1]

Тема 2. Класичні школи міжнародно-правової думки та становлення науки міжнародного права

План лекційного заняття:

1. Природно-правова традиція в міжнародному праві: Гуго Гроцій, Самуель Пуфендорф, Емер де Ваттель; ідеї природного права, справедливої війни, суверенітету та міжнародного спілкування.
2. Юридичний позитивізм і волюнтаризм: Джон Остін, Ласса Оппенгейм, Діонісіо Анцілотті; воля держави, згода та формальна визначеність міжнародного права.

3. Нормативізм Ганса Кельзена, монізм і дуалізм у працях Генріха Тріпеля та інших представників класичної науки; проблема єдності міжнародного і національного правопорядків.
4. Соціологічні та об'єктивістські концепції: Жорж Ссель, Леон Дюгі; міжнародна солідарність і функціональне розуміння правопорядку.
5. Герш Лаутерпахт і гуманізація міжнародного права; українська міжнародно-правова школа: В. М. Корецький, В. Г. Буткевич, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич, Л. Д. Тимченко та сучасна традиція досліджень.

План семінарського заняття:

1. Порівняння природно-правового та позитивістського пояснення обов'язковості міжнародного права.
2. Теорія узгодження воль держав і проблема її місця в історії міжнародно-правової думки.
3. Нормативізм Г. Кельзена та об'єктивізм Ж. Сселя: відмінності у розумінні суб'єктів і структури міжнародного права.
4. Роль В. М. Корецького та українських учених у розвитку науки міжнародного права.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти:

1. Підготувати інтелектуальну карту «класичні школи – ключові представники – базові категорії – сучасне значення».
2. Обрати одного класичного автора та підготувати коротку наукову рецензію на його концепцію з позицій сучасного міжнародного права.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні відмінності між природним правом і позитивізмом?
2. Як волюнтаристські концепції пояснюють юридичну обов'язковість міжнародного права?
3. У чому полягає нормативістський підхід Г. Кельзена?
4. Який внесок української школи міжнародного права у формування сучасної доктрини?

Рекомендована література:

Основна: [1]; [4]; [6]; [8]
Допоміжна: [3]
Інформаційні ресурси Інтернет: [8]; [9]; [18]
Міжнародні видання: [4]; [8]
Монографії: [1]

Тема 3. Сучасні теоретичні школи і критичні підходи в міжнародному праві

План лекційного заняття:

1. Policy-oriented jurisprudence та New Haven School: Гарольд Лассуелл, Майрес Макдугал; міжнародне право як процес авторитетного прийняття рішень.
2. Critical Legal Studies, New Stream та Helsinki School: Девід Кеннеді, Мартті Коскенніємі; критика формалізму, невизначеність юридичної аргументації та взаємодія права і політики.
3. Third World Approaches to International Law (TWAIL): Ентоні Енгі, Б. С. Чімні, Джеймс Гатії; колоніальна спадщина, нерівність і деколонізація міжнародного права.
4. Феміністичні підходи до міжнародного права: Гіларі Чарлзворт, Крістін Чінкін; гендерна нейтральність як предмет критики та розширення предмета міжнародно-правового аналізу.
5. Міжнародно-правовий конституціоналізм, глобальне врядування, правовий плюралізм, law and economics та соціологія міжнародного права як сучасні дослідницькі напрями.

План семінарського заняття:

1. Порівняльний аналіз New Haven School та позитивістської традиції: різне розуміння норми, процесу та цінностей.
2. Критика М. Коскенніємі: міжнародно-правова аргументація між «апологією» та «утопією».
3. TWAIL і проблема універсальності міжнародного права: методологічні переваги та ризики.
4. Феміністичний і постколоніальний аналіз міжнародно-правової практики: межі та евристичний потенціал.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти:

1. Підготувати порівняльний огляд двох сучасних шкіл міжнародного права та показати, як вони по-різному інтерпретували б одну міжнародно-правову проблему.

2. Проаналізувати розділ із праці А. Б'янкі або Оксфордського довідника з теорії міжнародного права і підготувати тези для наукової дискусії.

Питання для самоконтролю:

1. Що відрізняє policy-oriented jurisprudence від традиційного позитивізму?
2. Яке місце права і політики у критичній теорії міжнародного права?
3. Які ключові тези TWAIL щодо історії та структури міжнародного правопорядку?
4. Чим правовий плюралізм відрізняється від міжнародно-правового конституціоналізму?

Рекомендована література:

Основна: [4]; [6]; [8]
Допоміжна: [2]
Інформаційні ресурси Інтернет: [8]; [9]; [18]
Міжнародні видання: [1]; [2]; [3]; [4]; [6]; [7]; [8]
Монографії: [1]

Тема 4. Методологія доктринального міжнародно-правового дослідження та формування наукової позиції

План лекційного заняття:

1. Методологія, метод, методика та дослідницький дизайн у науці міжнародного права. Співвідношення загальнонаукових, спеціально-юридичних і міждисциплінарних методів.
2. Доктринальний метод: встановлення змісту права, систематизація джерел, реконструкція норм і принципів, аналіз юридичної аргументації.
3. Історико-правовий, порівняльно-правовий, герменевтичний, системний, аксіологічний, соціологічний та case-study підходи у міжнародно-правових дослідженнях.
4. Наукова проблема, гіпотеза, дослідницьке питання, об'єкт і предмет; критерії наукової новизни та способи обґрунтування авторської концепції.
5. Робота з доктринальними джерелами: академічні бази даних, цитування, бібліографічний аналіз, академічна доброчесність, розмежування опису, критики й авторської позиції.

План семінарського заняття:

1. Побудова методологічної матриці дисертаційного дослідження: «проблема – питання – метод – джерело – очікуваний результат».
2. Критерії відбору авторитетних наукових джерел і розмежування доктринальної позиції, експертної думки та публіцистики.
3. Методологічні помилки в міжнародно-правових дослідженнях: еклектика, підміна методу прийомом, нормативний опис без проблематизації, некритичне використання судової практики.
4. Формування власної доктринальної позиції: аргумент, контраргумент, перевірка альтернативних пояснень і межі наукового висновку.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти:

1. Скласти методологічний паспорт власного дисертаційного дослідження або модельної теми з міжнародного права.
2. Підготувати критичну рецензію на одну наукову статтю: проблема, методологія, аргументація, джерельна база, наукова новизна, сильні та слабкі сторони.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке доктринальний метод і які його межі?
2. Як співвідносяться методологія і методика міжнародно-правового дослідження?
3. Які критерії дозволяють стверджувати про наукову новизну?
4. Як уникати методологічного еклектизму та забезпечувати академічну доброчесність?

Рекомендована література:

Основна: [4]; [6]; [8]
Допоміжна: [2]
Інформаційні ресурси Інтернет: [8]; [9]; [18]
Міжнародні видання: [4]; [6]
Монографії: [1]

Змістовий модуль ІІ. Сучасні доктринальні дискусії щодо розвитку міжнародного правопорядку

Тема 5. Доктринальні проблеми джерел, норм і тлумачення міжнародного права

План лекційного заняття:

1. Доктрина джерел міжнародного права: формальний і матеріальний підходи, згода держав, легітимність та авторитет міжнародно-правових норм.
2. Міжнародний звичай: практика держав, opinio juris, проблема «особливо зацікавлених держав», швидкий звичай та роль міжнародних організацій у формуванні звичаєвих норм.
3. Загальні принципи права, jus cogens, зобов'язання erga omnes та soft law: сучасні дискусії про ієрархію і нормативність міжнародного права.
4. Фрагментація міжнародного права, lex specialis, конфлікти норм і системна інтеграція; підходи Комісії міжнародного права ООН.
5. Доктрини тлумачення міжнародних договорів: текстуальний, контекстуальний, телеологічний, еволютивний підходи; статті 31–33 Віденської конвенції 1969 р. і роль судової практики.

План семінарського заняття:

1. Чи вичерпний перелік джерел у статті 38 Статуту Міжнародного Суду ООН?
2. Формалізм Ж. д'Аспремона та альтернативні підходи до встановлення міжнародно-правових норм.
3. Jus cogens і erga omnes: доктринальна дискусія щодо співвідношення категорій.
4. Фрагментація і системна інтеграція: критичний аналіз доповіді Комісії міжнародного права 2006 р.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти:

1. Проаналізувати одне рішення Міжнародного Суду ООН щодо встановлення міжнародного звичаю та визначити метод аргументації Суду.
2. Порівняти тлумачення одного міжнародного договору за текстуальним і телеологічним підходами та обґрунтувати межі кожного.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні доктринальні моделі пояснення джерел міжнародного права?
2. Як встановлюються практика держав та opinio juris?
3. Які наслідки має визнання норми імперативною?
4. Що означає принцип системної інтеграції при тлумаченні міжнародних договорів?

Рекомендована література:

Основна: [1]; [4]; [5]; [7]
Допоміжна: [1]; [7]; [8]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1]; [2]; [3]; [4]; [5]
Міжнародні видання: [5]; [9]
Монографії: [1]

Тема 6. Доктрини суверенітету, міжнародної правосуб'єктності, державності, території та самовизначення

План лекційного заняття:

1. Еволюція доктрини державного суверенітету: від класичного суверенітету до взаємозалежності, міжнародних зобов'язань, глобального врядування та концепції відповідальності.
2. Міжнародна правосуб'єктність: держава як первинний суб'єкт; організації, індивід, народи та інші актори у сучасних доктринальних моделях.
3. Доктрини державності, визнання, континуїтету та правонаступництва; декларативна і конститутивна теорії визнання.
4. Територія і правовий титул: класичні способи набуття території, принцип ex injuria jus non oritur, обов'язок невизнання незаконних територіальних ситуацій.
5. Самовизначення народів, територіальна цілісність і дискусія щодо «remedial secession»; сучасні доктринальні оцінки російської агресії проти України.

План семінарського заняття:

1. Суверенітет як юридична категорія: абсолютність, обмеженість чи функціональність?
2. Міжнародна правосуб'єктність індивіда: доктринальні аргументи та міжнародна судова практика.
3. Теорії визнання держав і правові наслідки невизнання територіальних змін.
4. Доктринальні підходи Л. Д. Тимченка та співавторів до території, правового титулу і самовизначення.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти:

1. Підготувати порівняльний огляд не менше трьох доктринальних підходів до співвідношення територіальної цілісності та самовизначення.
2. Проаналізувати один територіальний кейс Міжнародного Суду ООН і реконструювати доктринальну модель, на якій ґрунтується аргументація.

Питання для самоконтролю:

1. Як змінилася доктрина суверенітету в умовах глобалізації?
2. Які теорії пояснюють міжнародну правосуб'єктність недержавних акторів?
3. Чим декларативна теорія визнання відрізняється від конститутивної?
4. Які доктринальні аргументи використовуються у дискусії щодо самовизначення та сецесії?

Рекомендована література:

Основна: [1]; [3]; [5]; [7]
Допоміжна: [3]; [5]
Інформаційні ресурси Інтернет: [7]; [8]; [9]
Міжнародні видання: [1]; [6]; [7]
Монографії: [1]; [2]

Тема 7. Доктринальні підходи до міжнародно-правової відповідальності, безпеки та сучасного міжнародного правопорядку

План лекційного заняття:

1. Доктрина міжнародно-правової відповідальності держав: об'єктивна відповідальність, роль вини, атрибуція поведінки, обставини, що виключають протиправність.
2. Зобов'язання erga omnes, серйозні порушення jus cogens і відповідальність перед міжнародним співтовариством у цілому: еволюція доктрини.
3. Контрзаходи, санкції та колективне реагування: межі правомірності, співвідношення індивідуальних і колективних механізмів забезпечення міжнародного права.
4. Доктрина колективної безпеки, jus ad bellum, самооборона і колективна самооборона; сучасні наукові дискусії щодо агресії та підтримки держави-жертви.
5. Репарації, компенсаційні механізми та відновлення міжнародного правопорядку як предмет сучасних доктринальних досліджень.

План семінарського заняття:

1. Чи необхідна вина для міжнародно-правової відповідальності держави: доктринальні позиції та практика.
2. Відповідальність за серйозні порушення імперативних норм: обов'язки третіх держав.
3. Санкції і контрзаходи: правова природа, легітимність і критерії правомірності.
4. Наукові підходи Л. Д. Тимченка та співавторів до відповідальності й міжнародної безпеки.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти:

1. Підготувати доктринальний огляд наукової дискусії щодо одного елементу міжнародної відповідальності держави.
2. Сформулювати наукову позицію щодо правової природи одного з механізмів компенсації шкоди, завданої агресією.

Питання для самоконтролю:

1. Які доктринальні підходи існують до підстав міжнародно-правової відповідальності?
2. Як співвідносяться jus cogens, erga omnes та відповідальність перед міжнародним співтовариством?
3. Чим контрзаходи відрізняються від санкцій міжнародних організацій?
4. Які проблеми сучасної доктрини колективної безпеки виявила агресія проти України?

Рекомендована література:
Основна: [1]; [3]; [5]; [7]
Допоміжна: [1]; [4]; [6]
Інформаційні ресурси Інтернет: [6]; [7]; [8]; [9]
Міжнародні видання: [6]; [10]
Монографії: [2]

Тема 8. Доктрина міжнародного правосуддя, судової правотворчості та фрагментації міжнародного права

План лекційного заняття:
1. Міжнародний суд як правозастосовний і праворозвивальний інститут: доктринальні підходи до меж судової правотворчості.
2. Прецедент, jurisprudence constante та «subsidiary means»: роль рішень міжнародних судів у розвитку міжнародного права.
3. Судовий активізм і self-restraint: легітимність міжнародних та наднаціональних судів, проблема політизації та демократичного дефіциту.
4. Судовий діалог і конкуренція юрисдикцій Міжнародного Суду ООН, ЄСПЛ, Суду ЄС, МКС та інших міжнародних трибуналів.
5. Фрагментація міжнародного права і «режимні комплекси»: ризики суперечливої практики та доктринальні моделі забезпечення системної єдності.

План семінарського заняття:
1. Чи створюють міжнародні суди нові норми: позитивістські, реалістичні та критичні відповіді.
2. Політико-правові аспекти діяльності Суду ЄС у працях Л. Д. Тимченка та В. П. Кононенка.
3. Судовий активізм у ЄСПЛ і Суді ЄС: аргументи щодо легітимності еволютивного тлумачення.
4. Фрагментація міжнародного права: «проблема» чи природна властивість спеціалізації міжнародного правопорядку.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти:
1. Підготувати case note щодо одного рішення міжнародного суду з акцентом не на фактах справи, а на доктринальному способі юридичної аргументації.
2. Порівняти підходи двох міжнародних судів до одного принципу або інституту міжнародного права.

Питання для самоконтролю:
1. Які аргументи використовуються у дискусії про судову правотворчість?
2. Чим прецедент відрізняється від jurisprudence constante у міжнародному праві?
3. Які критерії легітимності міжнародного судового активізму?
4. Які механізми доктрина пропонує для подолання негативних наслідків фрагментації?

Рекомендована література:
Основна: [1]; [4]; [5]; [6]; [7]
Допоміжна: [2]
Інформаційні ресурси Інтернет: [1]; [5]; [8]; [16]; [17]
Міжнародні видання: [6]; [7]
Монографії: [1]

Тема 9. Доктринальні проблеми міжнародного податкового права, фінансової безпеки та європейської інтеграції

План лекційного заняття:
1. Міжнародне податкове право як сфера міжнародно-правової доктрини: податковий суверенітет, координація юрисдикцій і роль двосторонніх та багатосторонніх договорів.
2. Доктринальні підходи до тлумачення міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування: Віденська конвенція 1969 р., Коментарі до Модельної конвенції ОЕСР та проблема співвідношення міжнародного і національного тлумачення.

3. Процедура взаємного узгодження (Mutual Agreement Procedure) як договірний механізм вирішення податкових спорів; її значення для фінансової безпеки держави.
4. Концепції beneficial owner, treaty shopping, principal purpose test та доктрина зловживання правом; BEPS і MLI як чинники трансформації міжнародної податкової доктрини.
5. Європейська інтеграція України, Угода про асоціацію, acquis ЄС у сфері оподаткування та доктринальні проблеми гармонізації системи міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування.

План семінарського заняття:

1. Фінансова безпека держави і процедура взаємного узгодження: аналіз наукової позиції Л. Д. Тимченка та В. П. Кононенка.
2. Особливості тлумачення міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування у зв'язку з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.
3. Система міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування України в умовах європейської інтеграції: доктринальні критерії оцінки.
4. Міжнародні податкові договори як поле взаємодії міжнародного права, права ЄС і національного податкового законодавства.
5. Проблема співвідношення протидії ухиленню від оподаткування, правової визначеності та захисту прав платника податків.

Індивідуально-консультаційна робота

1. Підготувати індивідуальну науково-аналітичну роботу щодо доктринальних проблем тлумачення та застосування міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування в умовах європейської інтеграції України.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти:

1. Підготувати аналітичний огляд трьох праць, опублікованих до вересня 2023 року: Л. Д. Тимченка та В. П. Кононенка про фінансову безпеку і процедуру взаємного узгодження; Л. Тимченка та П. Селезня про концепцію beneficial owner; Л. Д. Тимченка та В. П. Кононенка про сталий фінансовий розвиток і безпеку в контексті політики ЄС. Виокремити спільну доктринальну лінію, методи дослідження та наукові висновки.
2. Побудувати концептуальну схему «міжнародний податковий договір – тлумачення – MAP – BEPS/MLI – право ЄС – фінансова безпека – національне законодавство».

Питання для самоконтролю:

1. Які доктринальні підходи пояснюють природу міжнародного податкового права?
2. Яке місце Коментарів ОЕСР у тлумаченні міжнародних податкових договорів?
3. Яка міжнародно-правова природа процедури взаємного узгодження?
4. Як BEPS та MLI змінюють класичну модель двостороннього податкового договору?
5. Які доктринальні проблеми виникають при гармонізації податкового законодавства України з правом ЄС?

Рекомендована література:

Основна: [1]; [2]; [3]; [5]
Допоміжна: [1]; [7]; [8]
Інформаційні ресурси Інтернет: [2]; [10]; [11]; [12]; [13]; [14]; [15]
Міжнародні видання: [9]; [10]
Монографії: [1]

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100- бальної системи оцінювання, представлено в табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Розподіл балів в межах семінарського заняття

Критерії оцінювання	*Кіл-ть балів*
В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.	4
Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.	3
В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань	2
Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.	1
Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.	0

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100 - бальної системи оцінюється від 0 до 4 балів, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі ДПУ MOODLE (максимально 5 балів). Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення контактного заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться письмово.

Критерії оцінювання контрольних робіт.

Формою проміжного поточного контролю є контрольна робота, яка проводиться у письмовій формі оцінюється від 0 до 5 балів.

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Таблиця 4.2

Вид завдання	*Максимальна кількість балів за виконання*
Теоретичні питання	2
Тестовий блок	3
Всього	5

Критерії оцінювання індивідуально-консультаційної роботи.

Індивідуальна робота здійснюється у формі реферату, презентації, проєкту і оцінюється від 0 до 7 балів.

Таблиця 4.3

Шкала оцінювання індивідуально-консультаційної роботи здобувачів вищої освіти

Кіл-ть балів	**Критерії оцінювання**
7	Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовка презентації та, відповідно, його захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
5	Послідовність, логічність написання реферату, але без презентації.
0	Не написано реферат та не зроблено презентацію по ньому.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 100 балів) та екзамену (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі екзамену.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (табл.4.4):

Відповідність підсумкової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Таблиця 4.4

Сума балів за 100 бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен, курсова робота, практика	Залік
90-100	A	відмінно	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	добре	
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	задовільно	
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

Неформальна освіта

Таблиця 7.4

Шкала та критерії перезарахування результатів навчання, здобутих в неформальній освіті здобувача (до 25% обсягу контактних годин дисципліни)

Кількість балів	Форма заняття та діяльності	Критерії оцінювання	Рекомендовані ресурси для здобуття результату
8	Індивідуально-консультаційна робота	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату обсягом 30 годин (1 кредит ECTS) або більше	Масові онлайн курси https://www.dpu.edu.ua/osvita/neformalnainformalna-osvita
3	Семінарське заняття	Оцінюється робота за результатами надання сертифікату за темою заняття	Масові онлайн курси на платформі EdERA, Прометеус тощо. Онлайн курси мережевої академії Cisco (https://www.netacad.com/) тощо
0		Відсутній результат або результат не відповідає тематиці дисципліни	

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів навчання здійснюється за допомогою проблемних дискусій, усного та письмового опитування, порівняльного аналізу наукових шкіл, критичного рецензування доктринальних текстів, підготовки аналітичних оглядів і наукових есе, реконструкції аргументації міжнародних судів, модульних контрольних робіт, комп'ютерного тестування в системі MOODLE, презентації результатів міні-досліджень та підсумкового контролю у формі екзамену.

Для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня пріоритет має оцінювання здатності відрізняти опис права від його теоретичного пояснення, ідентифікувати методологічні засади наукової позиції, порівнювати конкуруючі доктрини, працювати з первинними й вторинними джерелами, критично оцінювати наукову аргументацію та формулювати власну доктринальну позицію, придатну для використання у дисертаційному дослідженні.

6. ФОРМИ ТА ПИТАННЯ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль проводиться у формі усного та письмового опитування, участі у наукових дискусіях і колоквіумах, підготовки рецензій та аналітичних оглядів, модульних контрольних робіт і тестування. Екзамен передбачає теоретико-доктринальне питання, проблемно-аналітичне завдання та/або тестові завдання, спрямовані на перевірку здатності порівнювати наукові підходи та аргументувати власну позицію.

6.1. Перелік питань до поточного контролю

Змістовий модуль І

1. Поняття та ознаки міжнародно-правової доктрини.
2. Співвідношення доктрини, теорії, концепції, школи та парадигми.
3. Місце доктрини у статті 38 Статуту Міжнародного Суду ООН.
4. Функції міжнародно-правової доктрини.
5. Співвідношення *lex lata* і *lex ferenda* у міжнародно-правовій науці.
6. Доктрина і діяльність Комісії міжнародного права ООН.
7. Природно-правова школа у міжнародному праві.

8. Гуго Гроцій та його значення для становлення міжнародно-правової науки.
9. Позитивізм і волюнтаризм у міжнародно-правовій доктрині.
10. Ласса Оппенгейм та класична позитивістська традиція.
11. Нормативізм Ганса Кельзена.
12. Монізм і дуалізм у теорії співвідношення міжнародного та національного права.
13. Соціологічні та об'єктивістські концепції міжнародного права.
14. Жорж Ссель і функціональний підхід до міжнародного правопорядку.
15. Герш Лаутерпахт і доктрина гуманізації міжнародного права.
16. В. М. Корецький та українська школа міжнародного права.
17. Наукові підходи В. Г. Буткевича, М. В. Буроменського та сучасної української доктрини.
18. *New Haven School*: основні представники та ідеї.
19. *Policy-oriented jurisprudence* і міжнародне право як процес прийняття рішень.
20. *Critical Legal Studies* і *New Stream* у міжнародному праві.
21. Мартті Коскенніємі: структура міжнародно-правової аргументації.
22. *TWAIL*: виникнення, представники та основні тези.
23. Феміністичні підходи до міжнародного права.
24. Міжнародно-правовий конституціоналізм і глобальне врядування.
25. Правовий плюралізм у сучасній міжнародно-правовій теорії.
26. Методологія і методика міжнародно-правового дослідження.
27. Доктринальний метод у науці міжнародного права.
28. Історико-правовий та порівняльно-правовий методи.
29. Герменевтичний та системний методи.
30. Міждисциплінарність у міжнародно-правових дослідженнях.
31. Наукова проблема, гіпотеза і дослідницьке питання.
32. Наукова новизна в дисертаційному дослідженні з міжнародного права.

Змістовий модуль II

33. Формалізм і матеріальні підходи до джерел міжнародного права.
34. Доктрина міжнародного звичаю: практика держав та *opinio juris*.
35. Загальні принципи права у сучасній доктрині.
36. *Jus cogens* і доктрина ієрархії міжнародно-правових норм.
37. Зобов'язання *erga omnes*: поняття і доктринальні дискусії.
38. *Soft law* і проблема нормативності.
39. Фрагментація міжнародного права та принцип *lex specialis*.
40. Системна інтеграція у тлумаченні міжнародного права.
41. Текстуальний, телеологічний та еволютивний підходи до тлумачення договорів.
42. Сучасні доктрини державного суверенітету.
43. Доктринальні концепції міжнародної правосуб'єктності.
44. Теорії визнання держав.
45. Доктрина правового титулу на територію.
46. Самовизначення, територіальна цілісність і *remedial secession*.
47. Доктрина міжнародно-правової відповідальності держав.
48. *Jus cogens*, *erga omnes* і відповідальність перед міжнародним співтовариством.
49. Контрзаходи та санкції у міжнародно-правовій доктрині.
50. Колективна безпека, самооборона і сучасні доктринальні дискусії.
51. Межі міжнародної судової правотворчості.
52. Прецедент і *jurisprudence constante* у міжнародному праві.
53. Судовий активізм і легітимність міжнародних судів.
54. Фрагментація та конкуренція міжнародних юрисдикцій.
55. Доктринальні підходи до міжнародного податкового права.
56. Тлумачення міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування.
57. Процедура взаємного узгодження і фінансова безпека держави.
58. *Beneficial owner*, *treaty shopping* і доктрина зловживання договором.

59. BEPS та MLI як чинники трансформації міжнародної податкової доктрини.
60. Європейська інтеграція та розвиток системи міжнародних податкових договорів України.

6.2. Перелік питань до підсумкового контролю

1. Міжнародно-правова доктрина: поняття, характерні риси та значення для науки міжнародного права.
2. Доктрина, теорія, концепція, наукова школа і парадигма: зміст та взаємозв'язок.
3. Доктрина як допоміжний засіб визначення міжнародно-правових норм відповідно до статті 38 Статуту Міжнародного Суду ООН.
4. Основні функції та напрями впливу міжнародно-правової доктрини.
5. *Lex lata* та *lex ferenda* як напрями доктринального осмислення міжнародного права.
6. Роль доктринальних підходів у діяльності Комісії міжнародного права ООН.
7. Природно-правові концепції походження та обов'язковості міжнародного права.
8. Внесок Гуго Гроція у формування класичної міжнародно-правової науки.
9. Позитивістські та волюнтаристські концепції природи міжнародного права.
10. Наукова спадщина Ласси Оппенгейма і розвиток міжнародно-правового позитивізму.
11. Нормативістська концепція міжнародного права Ганса Кельзена.
12. Моністичні та дуалістичні моделі взаємодії міжнародного і національного права.
13. Соціологічний та об'єктивістський напрями розвитку міжнародно-правової думки.
14. Концепція міжнародного правопорядку у працях Жоржа Сселя.
15. Гуманізація міжнародного права у науковій спадщині Герша Лаутерпахта.
16. Внесок В. М. Корецького у розвиток української міжнародно-правової доктрини.
17. Основні напрями розвитку сучасної української науки міжнародного права.
18. *New Haven School*: становлення, представники та концептуальні засади.
19. Політико-орієнтована юриспруденція як підхід до розуміння міжнародного права.
20. Критичні напрями міжнародно-правової науки: *Critical Legal Studies* та *New Stream*.
21. Концепція міжнародно-правової аргументації Мартті Коскенніємі.
22. *TWAIL* як постколоніальний напрям критики міжнародного права.
23. Гендерний вимір міжнародного права у феміністичній доктрині.
24. Міжнародний конституціоналізм та сучасні концепції глобального врядування.
25. Правовий плюралізм як модель сучасного міжнародного правопорядку.
26. Методологічні засади сучасного міжнародно-правового дослідження.
27. Особливості застосування доктринального методу у міжнародно-правовій науці.
28. Можливості історико-правового та порівняльно-правового аналізу міжнародних явищ.
29. Герменевтичний і системний підходи у дослідженні міжнародного права.
30. Міждисциплінарні стратегії у сучасній міжнародно-правовій науці.
31. Формування наукової проблеми, дослідницького питання та гіпотези міжнародно-правового дослідження.
32. Критерії обґрунтування наукової новизни дисертаційного дослідження з міжнародного права.
33. Формалістичні та матеріальні концепції джерел міжнародного права.
34. Сучасні доктринальні підходи до формування міжнародного звичаю та встановлення *opinio juris*.

35. Місце і значення загальних принципів права у сучасній міжнародно-правовій доктрині.
36. Імперативні норми *jus cogens* та проблема ієрархії норм міжнародного права.
37. Доктрина зобов'язань *erga omnes* та її розвиток у міжнародному праві.
38. Концепція *soft law* і дискусії щодо нормативності «м'якого права».
39. Доктринальні проблеми фрагментації міжнародного права та застосування принципу *lex specialis*.
40. Системна інтеграція як засіб узгодженого тлумачення міжнародно-правових норм.
41. Основні концепції тлумачення міжнародних договорів у сучасній доктрині.
42. Трансформація концепції державного суверенітету в сучасному міжнародному праві.
43. Сучасні теорії міжнародної правосуб'єктності.
44. Конститутивна та декларативна теорії міжнародно-правового визнання держав.
45. Доктринальні підходи до визначення правового титулу держави на територію.
46. Самовизначення народів, територіальна цілісність та концепція *remedial secession*.
47. Сучасні доктринальні підходи до міжнародно-правової відповідальності держав.
48. Відповідальність за порушення *jus cogens* та зобов'язань *erga omnes*.
49. Правова природа контрзаходів і санкцій у сучасній міжнародно-правовій доктрині.
50. Сучасні доктринальні проблеми колективної безпеки та права на самооборону.
51. Міжнародне правосуддя і проблема меж судової правотворчості.
52. Значення прецеденту та *jurisprudence constante* у практиці міжнародних судів.
53. Судовий активізм та проблема легітимності міжнародних судових установ.
54. Конкуренція міжнародних юрисдикцій у контексті фрагментації міжнародного права.
55. Формування та сучасний розвиток доктрини міжнародного податкового права.
56. Доктринальні підходи до тлумачення міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування.
57. Процедура взаємного узгодження та її значення для забезпечення фінансових інтересів держави.
58. Концепції *beneficial owner*, *treaty shopping* та протидії зловживанню міжнародними податковими договорами.
59. Вплив BEPS і Багатосторонньої конвенції MLI на розвиток міжнародної податкової доктрини.
60. Європейська інтеграція України та сучасні тенденції розвитку її міжнародних податкових договорів.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Мицик В. В., Бурменський М. В., Буткевич О. В. та ін. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / за ред. В. В. Мицика. 2-ге вид., змін. Харків : Право, 2020. Т. 1. Основи теорії. 416 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/navchalna-literatura/mizhnarodne-publichne-pravo.-tom-1.-osnovi-teoriyi.-u-dvoh-tomah.

2. Міжнародне публічне право: основи теорії : навчально-методичний посібник / Х. Н. Бехруз, С. С. Андрейченко, М. В. Грушко та ін. Одеса : Юридика, 2023. 252 с. URL: https://hdl.handle.net/11300/23474.

3. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2020. 544 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/9229.

4. Orakhelashvili A. (ed.). Research Handbook on the Theory and History of International Law. 2nd ed. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2020. 512 p. URL: https://doi.org/10.4337/9781788116718.

5. Shaw M. N. International Law. 9th ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. URL: https://doi.org/10.1017/9781108774802.

6. Bianchi A., Hirsch M. (eds.). International Law's Invisible Frames: Social Cognition and Knowledge Production in International Legal Processes. Oxford : Oxford University Press, 2021. 337 p. URL: https://doi.org/10.1093/oso/9780192847539.001.0001.

7. Crawford J. Brownlie's Principles of Public International Law. 9th ed. Oxford : Oxford University Press, 2019. URL: https://doi.org/10.1093/he/9780198737445.001.0001.

8. Klabbers J. International Law. 3rd ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. 412 p. URL: https://doi.org/10.1017/9781108766074.

Допоміжна

1. Kononenko V., Tymchenko L. The Legitimacy of Acquisition of State Territory. Juridical Tribune. 2020. Vol. 10, No. 1. P. 149–161. URL: https://tribunajuridica.eu/arhiva/An10v1/10.%20Tymchenko,%20Kononenko.pdf.

2. Тимченко Л. Д., Кононенко В. П. Політичні аспекти діяльності Суду ЄС. Право України. 2021. № 11. С. 178–196. URL: https://doi.org/10.33498/louu-2021-11-178.

3. Tymchenko L., Kononenko V. Territory of State as Indivisible Whole and the Norms of Constitution. Juridical Tribune. 2021. Vol. 11, No. 3. P. 497–508. URL: https://doi.org/10.24818/TBJ/2021/11/3.05.

4. Tymchenko L. D., Kononenko V. P., Novikova L. V. State Responsibility for an Internationally Wrongful Act as a Guarantee of International Security. Irpin Law Journal. 2021. Issue 3 (7). P. 147–154. URL: https://doi.org/10.33244/2617-4154.3(7).2021.147-154.

5. Tymchenko L., Kononenko V., Tarakhonych T. Political and Legal Aspects of the Right of Peoples to Self-determination in the Light of Russian Aggression against Ukraine (Modern View). European Studies – The Review of European Law, Economics and Politics. 2022. Vol. 9, Issue 2. P. 62–79. URL: https://doi.org/10.2478/eustu-2022-0014.

6. Kononenko V., Tarakhonych T., Tymchenko L. Sustainable Development, Innovation, and Security on the Pages of the Encyclopedia of International Law. Science and Innovation. 2022. Vol. 18, No. 1. P. 124–133. URL: https://doi.org/10.15407/scine18.01.124.

7. Тимченко Л. Д., Селезень П. О. Концепція вини в податковому правопорушенні через призму судової практики Канади. Знання європейського права. 2021. № 5. С. 63–67. URL: https://doi.org/10.32837/chern.v0i5.282.

8. Tymchenko L. D., Kononenko V. P. Sustainable Finance and Security in the Context of EU Policy. Irpin Law Journal. 2022. Issue 2 (9). P. 57–66. URL: https://doi.org/10.33244/2617-4154.2(9).2022.57-66.

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Statute of the International Court of Justice. URL: https://www.icj-cij.org/statute.

2. Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf.

3. International Law Commission. Draft Conclusions on Identification of Customary International Law, 2018. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/commentaries/1_13_2018.pdf.
4. International Law Commission. Draft Conclusions on Identification and Legal Consequences of Peremptory Norms of General International Law (jus cogens), 2022. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/1_14_2022.pdf.
5. International Law Commission. Fragmentation of International Law: Difficulties Arising from the Diversification and Expansion of International Law. A/CN.4/L.682, 2006. URL: https://legal.un.org/ilc/documentation/english/a_cn4_l682.pdf.
6. International Law Commission. Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, 2001. URL: https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_6_2001.pdf.
7. Charter of the United Nations, 1945. URL: https://www.un.org/en/about-us/un-charter.
8. Офіційний веб-сайт Міжнародного Суду ООН. URL: https://www.icj-cij.org/.
9. Офіційний веб-сайт Комісії міжнародного права ООН. URL: https://legal.un.org/ilc/.
10. Офіційний веб-сайт ОЕСР (Tax). URL: https://www.oecd.org/tax/.
11. OECD Model Tax Convention on Income and on Capital. URL: https://www.oecd.org/tax/treaties/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-condensed-version-20745419.htm.
12. OECD/G20 Base Erosion and Profit Shifting Project. Action 6: Preventing the Granting of Treaty Benefits in Inappropriate Circumstances. URL: https://www.oecd.org/tax/beps/.
13. Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting (MLI). URL: https://www.oecd.org/tax/treaties/multilateral-convention-to-implement-tax-treaty-related-measures-to-prevent-beps.htm.
14. EUR-Lex – доступ до права Європейського Союзу. URL: https://eur-lex.europa.eu/.
15. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
16. Офіційний веб-сайт Суду Європейського Союзу (CURIA). URL: https://curia.europa.eu/.
17. Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. URL: https://www.echr.coe.int/.
18. Google Scholar. URL: https://scholar.google.com/; SSRN. URL: https://www.ssrn.com/; HeinOnline. URL: https://home.heinonline.org/.

Міжнародні видання

1. von Bernstorff J., Dann P. (eds.). The Battle for International Law: South-North Perspectives on the Decolonization Era. Oxford : Oxford University Press, 2019. 496 p. URL: https://doi.org/10.1093/oso/9780198849636.001.0001.
2. Orakhelashvili A. (ed.). Research Handbook on the Theory and History of International Law. 2nd ed. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2020. 512 p. URL: https://doi.org/10.4337/9781788116718.
3. Hodson L., Lavers T. (eds.). Feminist Judgments in International Law. Oxford : Hart Publishing, 2019. 536 p. URL: https://doi.org/10.5040/9781509914449.
4. Bianchi A., Hirsch M. (eds.). International Law's Invisible Frames: Social Cognition and Knowledge Production in International Legal Processes. Oxford : Oxford University Press, 2021. 337 p. URL: https://doi.org/10.1093/oso/9780192847539.001.0001.
5. Orford A. International Law and the Politics of History. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. 396 p. URL: https://doi.org/10.1017/9781108691765.
6. Brett A., Donaldson M., Koskenniemi M. (eds.). History, Politics, Law: Thinking through the International. Cambridge : Cambridge University Press, 2021. 409 p. URL: https://doi.org/10.1017/9781108903516.
7. Simpson G. The Sentimental Life of International Law: Literature, Language, and Longing in World Politics. Oxford : Oxford University Press, 2021. 240 p. URL: https://doi.org/10.1093/oso/9780192849793.001.0001.
8. Deplano R., Tsagourias N. (eds.). Research Methods in International Law: A Handbook. Cheltenham : Edward Elgar Publishing, 2021. 544 p. URL: https://doi.org/10.4337/9781788972369.

9. Van Hulle I., Lesaffer R. C. H. (eds.). International Law in the Long Nineteenth Century (1776–1914): From the Public Law of Europe to Global International Law? Leiden ; Boston : Brill | Nijhoff, 2019. 242 p. URL: https://doi.org/10.1163/9789004412088.
10. Tymchenko L. D., Kononenko V. P. Sustainable Finance and Security in the Context of EU Policy. Irpin Law Journal. 2022. Issue 2 (9). P. 57–66. URL: https://doi.org/10.33244/2617-4154.2(9).2022.57-66.

Монографії

1. Міжнародне право та євроінтеграційні перспективи України: сучасні виклики : колективна монографія / Х. Н. Бехруз, М. Р. Аракелян, С. С. Андрейченко та ін. Одеса : Фенікс, 2023. 464 с. URL: https://hdl.handle.net/11300/26023.
2. Міжнародне право у світі динамічних змін: контури майбутнього міжнародного правопорядку : колективна монографія / наук. ред. В. Репецький, І. Земан, В. Гутник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка ; Дрогобич : Коло, 2021. 418 с. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/34182.

8. ЛИСТ МОНІТОРИНГУ ТА ДОДАТКИ

ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
від ____ 20___ №___

Навчальний рік	Дата засідання кафедри - розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП